

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quęstio prima. Vtrum æqualitas sit realis relatio in diuinis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

tura sit à deo, sicut à causa producente, & conferuante, & regente, deus potest denominari nõ solum secundum ea quæ cõpõtunt ei absolute, sed etiã secundum ea quæ comperunt ei in habitu ad creaturã, quia creatura est ex tempore, ideo talis denominatio cõpõtuit deo ex tempore vt cũ dicitur creator vel creans quum de nihilo alia producit, vel quum dicitur dominus, quia præest creaturæ, & illa subest, & istæ denominationes respectiue sunt quædã reales appellationes sumptæ ex pluribus rebus, sed non sunt reales respectus existentes in deo, & prædictæ denominationes respectiue magis videntur pertinere ad prædicamentum actionis quã relationis.

13 AD PRIMUM argumentum dicendum quod circumscripto omni actu rationis Deus est creator, & Dominus, nec ista nomina dicunt relationem rationis, sed denominationem actionis extrinsecus aduenientem quæ est realis, sicut & illud extrinsecus adueniens vnde oritur.

14 Ad secundum dicendum quod denominatio respectiua Dei ad creaturã est realis, quia habet reale fundamentum & reale extremum, sed in Deo nullus est realis respectus per comparationem ad creaturam.

15 Ad tertium dicendum quod nos non negamus quin Deo conueniat realis denominatio respectiua sumpta ex pluribus, talis enim potest aduenire alicui sine eius mutatione & cõpõsitione, sicut pater de similitudine & æqualitate: & de his est verum dictum Aristotelis, & physicorũ, sed realis respectus per se consequens fundamentum suũ non potest de nouo alicui aduenire sine eius mutatione, nec respectus accidentaliter aduenit de nouo alicui, quin ponat in eo nouum modum essendi, & propter hoc nullus prædictorum respectuum potest Deo conuenire ex tempore.

DISTINCTIO XXXI.

Sententia in generali & speciali.

PRÆTEREA considerari oportet. Superius determinauit Magister de proprietate personarum: nunc determinat de appropriatis. Et diuiditur in duas partes. Primo enim determinat de appropriatis personarum. Secundo inquit quomodo secundum appropriata personarum adinuicem comparantur. Secunda pars incipit in principio trigefimæ secundæ distinctionis. Hic oritur quæstio. Prima diuiditur in tres. Primo determinat quorundam nominum significaciones, quæ personis diuinis appropriantur. Secundo assignat appropriata secundum Hilariũ. Tertio secundum Augustinum. Secunda ibi, Hic nõ est prætermittendum. Tertia ibi, Illud autem sciri oportet. Prima pars diuiditur in tres. Primo inquit de significacione huius nominis æqualitas. Secundo de similitudine. Tertio ex dictis approbat quorundã sententiam. Secunda ibi, Hæc etiam dicimus de simili. Tertia ibi, Vnde quibusdã. Secunda pars principalis in qua ponit appropriationem Hilarij diuiditur in duas. Primo enim ponit appropriationem Hilarij cum expositione Augustini. Secundo respondet ad præmissa. Tertia pars principalis in qua ponit appropriationem Augustini diuiditur in duas. Primo enim proponit eam. Secundo ponit appropriationis rationem. Secunda ibi, Sed plurimos mouet. Hæc est sententia in generali. In speciali sic procedit & inquit primo, Vtrum hoc nomen equale substantiam an relationem dicat in diuinis. Secundo inquit vtrũ equale secundum essentiam, an relationem attendatur. Tertio inquit quæ sit ipsa æqualitas. Ad primum respondet quod æquale relatiue dicitur, nihil enim sibi ipsi est æquale. Ad secundum respondet quod æqualitas est quædã relatio secundum nomen solum. Realis enim qualitas in diuinis est identitas vnitatis. Postea dicit quod idem est de simili, quia relatiue dicitur secundum nomen, similitudo autem secundum essentiam vnitatem attenditur. Postea autem approbat ex his opinionem quorundã dicentium quod simile & æquale, non positiue, sed negatiue dicuntur in diuinis, æqualitas enim excludit magnitudinem differentem. Similitudo verò diuersitatem. Postea ponit appropriationem Hilarij, dicens quod Hilarius eternitatem appropriat patri, speciem filio, vsum spiritui sancto, quam Augustinus exponens dicit eternitatem appropriat patri, quia eternitas priuat principium, & ideo conuenit patri,

quia innascibilis est. Filium verò vocat imaginem cui attribuit speciem & pulchritudinem propter perfectam & proportionatam patris repræsentationem cum summa æqualitate & similitudine, spiritum sanctum vocat munus, quia donum est patris & filij, cui attribuit vsum, ab ipso enim ad nostram vtilitatem omnia nobis infunduntur. Postea respondet ad quoddam dubium posse enim aliquis credere quod Hilarius in verbis prædictis proprietates personales expressit. Vnde determinat quod non, videtur tamen quod nomine eternitatis dedisset intellectum innascibilitatis. Subdit etiam quod secundum Hilarium licet pater sit æqualis filio, & e conuerso, tamen dicit quod filius æquatur patri, & per originem tendit in patris æqualitatem, & non e conuerso. Postea ponit applicationes Augustini quod patri vnitas appropriatur filio, æqualitas spiritui sancto, vtriusque concordia. Postea declarat, & primo quo modo vnitas appropriatur patri. Hic enim omnes personæ propter naturæ vnitatem, & cõformitatem voluntatis possunt dici vnũ, quia tamen non habet principium à quo sit, appropriatur patri qui est sine principio, vbi etiam subdit quod pater & filius & spi. san. dicuntur esse vnũ principium. vnde & vnus dominus, æqualitas verò appropriatur filio in quo primo inuenitur æqualitas in diuinis, spiritus sanctus autem appropriatur concordia, quia ipse procedit in diuinis, vt amor et dicitur. Hæc est sententia, &c.

QUÆSTIO PRIMA.

Vtrum æqualitas in diuinis sit relatio realis.

Thom. 1. q. 2. ar. 2. ad 5.

CIRCA distinctionem istam queritur de duobus. Primum est de æqualitate diuinarum personarum. Secundum est de appropriatione quæ fit in diuinis. Quantum ad primum sic proceditur. Et videtur quod æqualitas in diuinis relatio sit realis, quia illæ relationes quæ sic se habent quod earum est idem fundamentum & eadem extrema si vna est realis & alia, sed relationes originis habent idem fundamentum & eadem extrema cum relatione æqualitatis (vtrouique enim est essentia diuina fundamentum, & personæ diuinæ sunt extrema) ergo cum relationes originis sint reales, videtur quod relatio æqualitatis sit realis.

2 Item sicut perfectio diuinæ essentia requirit quod ipsa à patre communicetur filio, ita requirit quod sit eadem in patre & filio, sed propter primum pater realiter refertur ad filium relatione originis, quia scilicet habet essentiam à patre, ergo propter secundum pater debet realiter referri ad filium relatione æqualitatis, quia filius habet eandem essentiam cum patre.

3 IN CONTRARIUM arguitur, quia si æqualitas in diuinis esset realis relatio, tunc in diuinis essent plures relationes reales quã quatuor, hoc autem est inconueniens, ergo &c.

4 **R**ESPONSIO. Hic est triplex modus dicendi concors in conclusione hac quod æqualitas in diuinis est solum relatio rationis, sed differens in modo probandi. Primus modus talis est, relationũ quædam sunt similitudinum nominum, sicut illæ quæ fundantur super vnũ pro idem simile & equale. Quædam dissimilitudinũ & hæc sunt in triplici differentia: quia quædam fundantur super numerũ, vt duplum, subduplum, quædã super actionem & passionem vt pater & filius, quædam autem referuntur vt mensura & mensuratum, & hæc relationes dissimilitudinũ nominũ proportionabiliter se habent ad illas quæ sunt similitudinũ nominũ & e conuerso: ita quod sicut sunt duo modi reales relationum dissimilitudinũ nominũ, scilicet illarum quæ fundantur super numerum, & illarum quæ fundantur super actionem & passionem: tertius autem modus relationum est secundum rationem: scilicet mensuræ ad mensurabile, sic in relationibus similitudinũ nominum duo modi sunt reales in creaturis duntaxat, scilicet æqualitas & similitudo. Tertius autem est secundum rationem, scilicet identitas. Tunc dicunt isti vltimas quod sicut qualitas & quantitas in diuinis transeunt in substantiam, sic relationes fundatæ super quantitatem, vt æqualitas, & super qualitatem, vt similitudo transeunt in relationem fundatam in superstantiam

stantiam quæ est identitas, cum ergo identitas semper sit relatio secundum rationem, oportet quod æqualitas & similitudo, ut sunt in diuinis (quia sic transeunt in identitatem) sunt relationes rationis tantum.

5 Licet hæc conclusio sit vera, tamen ratio probans eam multipliciter deficit. Primo, quia quod relationes dissimilitudinis nominum proportionantur relationibus similitudinis nominum non est de se notum, nec ipsi probant, sed absque aliqua probatione assumunt. Secundo, quia dato quod proportionentur, ita ut relatio identitatis respondeat relationi mensuræ & mensurabilis, tunc deberet dicere, quod sicut relatio mensuræ & mensurabilis est relatio ex vna parte realis & ex alia secundum rationem tantum, sic identitas ex vna parte erit relatio realis, & ex alia relatio rationis tantum, quod est absurdum. Tertio, quia applicatio ad propositum non est conueniens, scilicet quod si quantitas & qualitas in diuinis transeunt in substantiam, quod æqualitas & similitudo transeunt in identitatem quæ sit relatio rationis. Possumus enim in diuinis accipere dupliciter identitatem. Vno modo prout vnaquæque persona dicitur eadem sibi ipsi, & hæc identitas proculdubio est relatio rationis, quia est ad aliud secundum rationem tantum, & in hanc non transeunt similitudo & æqualitas. Alio modo possumus accipere identitatem, prout vna persona dicitur eadem alteri in essentia, & in hanc transeunt similitudo & æqualitas. Sed quod hic sit relatio rationis non minus est dubium quam de similitudine & æqualitate etiam in creaturis: Si autem aliquando duo participantia vnum in specie quantitatis & qualitatis referuntur ad se inuicem realiter: multo fortius ea quæ participant vnum in specie substantiæ secundum illud vnum debet referri ad se inuicem realiter. eodem modo in diuinis, ubi plura supposita participant vnum secundum numerum, siue illud vnum accipiatur sub ratione substantiæ siue quantitatis, vel qualitatis, æquæ dubium est, ex quo supposita relata sunt realiter distincta: & fundamentum realiter vnum quod referantur secundum rationem tantum fundamento accepto in ratione substantiæ: sicut eo accepto in ratione quantitatis & qualitatis.

6 Secundus modus probandi eandem conclusionem talis est. De ratione relationis est, quod per eam aliquid dicatur ad se habere, sed secundum æqualitatem diuina persona non se habet ad aliud secundum rem, quia persona dicitur æqualis personæ secundum essentiam acceptam sub ratione quantitatis: vna autem persona est eadem alteri quoad essentiam, quare æqualitas inter diuinas personas non est relatio realis.

7 Sed contra hoc arguitur, quia licet de ratione relationis sit esse ad aliud, quantum ad extrema relata, non tamen quoad fundamentum relationis. Alioquin in diuinis non esset aliqua relatio realis, quia omnes relationes diuine fundantur super essentiam quæ est vna numero indistincta in omnibus personis. Igitur vnitatis essentia diuine, & diuinarum personarum in essentia accepta, sub ratione quantitatis non impedit quin æqualitas sit realis relatio. quod autem essentia quæ est vna numero sit fundamentum omnium relationum diuinarum etiam originis patet, quia in diuinis non sunt nisi duo predicamenta, substantia, & relatio, sed relatio non potest fundari super relationem alioquin esset processus in infinitum: ergo fundatur super essentiam, vel substantiam quæ est idem.

8 Et idcirco aliqui suppleunt modum istum dicentes quod licet non sit necessarium ad realitatem relationum, quod extrema habeant distinctum fundamentum, tamen necessarium est, quod extrema, ut extrema sint realiter distincta. nunc est ita quod personæ diuine licet sint realiter distinctæ: ut sunt extrema relationum originis, non tamen ut sunt extrema relationis æqualitatis, & similitudinis propter quod relationes originis sunt reales, non autem relationes æqualitatis, vel similitudinis. minor probatur, quia pater & filius de se dicuntur extrema relationum originis: & de se distinctionem habent, sed pater & filius ut sic non sunt extrema relationum æqualitatis aut similitudinis, sed ut quanta vel qualia, æqualitas enim est duorum quantorum, & similitudo duorum qualium: pater autem & filius non distinguuntur ut quantia, & æquales, sed sunt penitus vnum re, quare &c.

9 Tertius modus est, qui videtur verior, & magis consonat predictis, quod relationes æqualitatis & similitudinis non sunt reales in diuinis, sed tantum relationes originis, quia ut dictum fuit supra, relatio realis, vel est realis respectus accidentaliter adueniens, vel est denominatio sumpta ex pluribus. Similitudo autem & æqualitas nullo istorum modorum possunt esse reales relationes in diuinis, quod patet primo accipiendo relationem pro respectu consequente per se ad suum fundamentum, quia talis respectus est realis, ex hoc quod extrema realia, & sic est fundamentum habet inter se necessariam exigentiam, nunc est ita quod personæ diuine non habent inter se necessariam exigentiam ratione essentia, ut est fundamentum æqualitatis & similitudinis: habent autem ut ipsa est fundamentum relationum originis, ergo solum relationes originis sunt reales, non autem relationes æqualitatis aut similitudinis, maior probata fuit prius, minor declaratur, quia essentia diuina, aut est vna habens rationem quantitatis & qualitatis, & sic est fundamentum relationum æqualitatis & similitudinis, aut est essentia fecunda, & sic est fundamentum relationum originis, ergo fecunditate enim diuina essentia est quod in ipsa vna numero existere sint plures personæ, quarum personarum vna sit ab alia & tertia ab vtraque. Cum igitur essentia diuina, vel est vna non requirit quod sit in pluribus: sed hoc requirit solum in quantum est fecunda: & sub hac ratione solum est fundamentum relationum originis, patet quod illa solum sunt reales in diuinis, respectus autem realis accidentaliter adueniens non conuenit Deo etiam per comparationem ad creaturam, ut prius probatum fuit, & multo minus per comparationem ad intrinsecam, propter quod æqualitas quæ est inter personas diuinas non potest esse realis respectus accidentaliter adueniens. Denominatio etiam respectiva quæ est realis relatio sumitur ex pluribus rebus realiter inter se differentiibus, ut supra dictum fuit, æqualitas autem diuinarum personarum non est denominatio sumpta ex pluribus rebus, sed est denominatio sumpta ex vnicâ re, quæ nullo modo est realiter pluri fecata, sed solum secundum rationem, & ideo non est realis relatio in diuinis sicut in creaturis.

10 AD PRIMVM argumētum dicendum, quod illa relationes quæ habent eadem extrema, & idem fundamentum sub eadem reali ratione exigentiæ extremorum omnes sunt reales æqualiter, nunc est ita, quod in essentia diuina ut est fundamentum relationum originis est sufficiens ratio exigentiæ extremorum, hæc enim est fecunditas naturæ, ut dictum est, sed in ipsa ut est fundamentum æqualitatis & similitudinis non est talis ratio exigentiæ, vnitatis enim essentia non requirit quod ipsa sit in pluribus suppositis, quare &c.

11 Ad secundum dicendum quod perfectio essentia diuine ut fecunda est requirit quod sit a patre in filio, sed perfectio essentia diuine ut vna est non requirit quod in eis sit vna, quia, ut vna est, non requirit quod sit in pluribus, & per consequens non requirit quod sit vna in pluribus, tota ergo necessitas exigentiæ est ex fecunditate naturæ secundum quæ ipsa est fundamentum relationum originis, & non ex eius vnitatis secundum quam ipsa est fundamentum æqualitatis & similitudinis.

QUESTIO SECUNDA.

Vtrum æqualitas dicitur positiuè an priuatiuè in diuinis.

Secundo queritur vtrum æqualitas dicatur positiuè an priuatiuè in diuinis. Et videtur quod priuatiuè, quia quæcumque opponuntur priuatiuè alterum dicitur positiuè, alterum verò priuatiuè, sed secundum Philo. 10. Metaph. æquale opponitur magno & paruo priuatiuè, sed magnum & paruum dicuntur positiuè, ergo æquale dicitur priuatiuè.

2 IN CONTRARIVM arguitur, quia æquale & inæquale opponuntur priuatiuè, sed inæquale dicitur priuatiuè, ergo æquale dicitur positiuè.

3 RESPONSIO. In æqualitate & similitudine tria sunt consideranda, fundamentum relationis quod est quantitas, vel qualitas, extrema relationis quæ dicuntur æqualia, aut similia, & ipsa habitudo relatiua æqualitatis, aut simi